

พลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย

PALANG BOWON : VIRTUES COMMUNITY, LAND OF DHAMMA, THAI WAY OF LIFE

พระอธิการโสภณ ปิยธมฺโม^{1*} เอกราช โสมิตพิมานเวช² พระมหาพิสิฐ วิสิฏฐปญฺโญ³

Phraathikan Sophon Piyadhammo¹ Ekkarach Kositpimanvach² Phramaha Phisit Visittapañño³

^{1,2,3} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

^{1,2,3} Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen campus

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และแนวทางการดำเนินงานโครงการพลังบวร ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) การนำหลักธรรมทางศาสนาไปบูรณาการใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม เกิดคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี 2) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี 3) มีความสามารถนำทุนทางวัฒนธรรมและเสริมสร้างคุณค่าทางสังคม สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี 4) เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการขยายผลเครือข่ายชุมชนคุณธรรมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น การดำเนินงานโครงการชุมชนคุณธรรมพลังบวรจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนและสังคมเกิดความเข้มแข็ง สร้างภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมทั่วประเทศ เพื่อร่วมสร้างสังคมคุณธรรมที่ยั่งยืน ส่งเสริมให้วัดเปิดพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนา บ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยกลไก “พลังบวร” (บ้าน, วัด, โรงเรียน) โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ, และร่วมรับผลประโยชน์”

คำสำคัญ: พลังบวร, ชุมชนคุณธรรม, ลานธรรม, ลานวิถีไทย

* E-mail address: kingkaewsophon@gmail.com ¹ ekkarad2552@gmail.com ² pisit.sueb@mcu.ac.th ³

ABSTRACT

The purpose of this article to present the content on the principles, concepts and guidelines of the Palang Bowon Project, Moral Community, Land of Dhamma, and Thai Way of Life. The components are as follows: 1) the application of religious principles to integrate them into an appropriate way of life; morality and ethics leading to the development of a good quality of life, 2) adopting the Sufficiency Economy Philosophy to be able to use it in a proper way of life leading to a better quality of life, 3) having the ability to lead cultural capital and enhance social values can create added economic value to the community leading to the development of a good quality of life, and 4) There was an integration of cooperation in the expansion of the moral community network, to the development of good quality of life. Therefore, the implementation of the Palang Bowon Moral Community Project is one approach that strengthens the community and society. Build a network of partners from government agencies, the private sector, and civil society across the country. To join in building a sustainable ethical society Encourage the temple to open the area as a learning center for religious principles Cultivate morals and ethics through the participation of all sectors in the community develop a strong community to create economic value The moral community drives its operations with the “Palang Bowon” mechanism (houses, temples, schools) based on the principle of participation “to think, share, share responsibility, and receive benefits”.

Keywords: Palang Bowon, Virtues Community, Land of Dhamma, Thai Way of Life

บทนำ

การดำเนินงานโครงการพลังบวร ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทยภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2580) เป็นยุทธศาสตร์แรกของประเทศได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาล กระทรวงวัฒนธรรม และดำเนินงานตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) กรมการศาสนาซึ่งมีภารกิจให้การอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง รวมทั้งบ่มเพาะ ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับนำหลักธรรมทางศาสนาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม, 2565)

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จึงมีแนวคิดนำสถาบันหลักของชาติ ประกอบด้วย สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ มาเป็นแกนกลางเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติ โดยใช้พลังบวร (บ้าน วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน/ราชการ) และนโยบายประชารัฐ เป็นกลไกสำคัญส่งเสริมให้ประชาชนตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับชุมชน ระดับสังคม ร่วมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทำนุบำรุงศาสนา ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนที่ตนเคารพนับถือ มีการน้อมนำศาสตร์พระราชาตามหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสมสืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ภูมิปัญญาของท้องถิ่น และพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณค่าทางสังคม และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้ประชาชนมีอาชีพ เสริมสร้างรายได้แก่ชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น (กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม, 2565)

รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านความมั่นคง ให้มีการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ให้มีการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม จิตสาธารณะ ค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ให้มีการพัฒนาสมรรถนะมุ่งผลสัมฤทธิ์ผลประโยชน์เพื่อส่วนรวมและมีการบูรณาการเชิงพื้นที่ ดังนั้น กระทรวงวัฒนธรรม

จึงกำหนดกรอบการใช้วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาประเทศใน 3 มิติ คือ การสร้างคนดีสังคมดีด้วยมิติทางวัฒนธรรม การสร้างรายได้ ความมั่งคั่งจากทุนทรัพยากรทางวัฒนธรรม ใช้วัฒนธรรมเสริมสร้างภาพลักษณ์ เกียรติภูมิและความสัมพันธ์อันดีกับต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นประสาน บูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนทุนและมิติทางวัฒนธรรมร่วมสร้างให้ประเทศชาติเกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม, 2565)

พลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้วัดหรือศาสนสถานเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนร่วมกับชุมชนเปิดพื้นที่วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” บ่มเพาะคุณธรรม จริยธรรม สืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม ส่งเสริมให้มีการนำพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน หรือราชการ) เป็นกลไกสำคัญในการร่วมสร้างสังคมคุณธรรมให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนและเพื่อส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม (เอกราช โฆสิตพิมาณเวช และ พา อักษรเสือ, 2561) จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี “มุ่งพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้ประชาชนนำมิติทางศาสนาและวัฒนธรรมมาเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างให้ประชาชนภายในประเทศมีภูมิคุ้มกันชุมชน เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนอีกทั้งยังเป็นไปตามแนวทางของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรมโดยกรมการศาสนา จึงได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนบ่มเพาะ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่คนในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ รวมทั้งมุ่งเน้นสร้างขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรม ร่วมสร้างสังคมคุณธรรมทั่วประเทศผ่านกลไกพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน หรือราชการ) บูรณาการความร่วมมือขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม, 2565)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และแนวทางการดำเนินงานโครงการพลังบวร ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอใน 5 ประเด็นต่อไปนี้ คือ 1) การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมร่วมสร้างสังคมคุณธรรมที่ยั่งยืน 2) หลักการดำเนินงานขับเคลื่อนพลังบวร 3) ยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานโครงการพลังบวร 4) กระบวนการดำเนินงานพลังบวร: ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย และ 5) พลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย สู่การพัฒนาสังคมคุณธรรม ชุมชนเข้มแข็งยั่งยืน มีรายละเอียดต่อไปนี้

การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมร่วมสร้างสังคมคุณธรรมที่ยั่งยืน

1. หลักการ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรมการศาสนาได้นำหลักการสร้างสังคมคุณธรรมมาบูรณาการในการดำเนินงานโครงการพลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย โดยร่วมกับภาคคณะสงฆ์ องค์การทางศาสนา ภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมสร้างและขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมทั่วประเทศ เพื่อร่วมสร้างสังคมคุณธรรมที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมให้วัด/ศาสนสถาน ร่วมสร้าง “คนดี สังคมดี” โดยเปิดพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้หลักธรรม/คำสอนทางศาสนา บ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรม เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์พระราชาตามหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” รวมทั้งให้วัด/ศาสนสถานร่วมกับชุมชน สืบสานวิถีวัฒนธรรมอันดีงาม พัฒนาทุนทางวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญา (แผนปฏิบัติการโครงการพลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทยวัดโพธิ์ขาว จังหวัดอำนาจเจริญ, 2564)

การส่งเสริมการท่องเที่ยวและบริการทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยกลไก “พลังบวร” (บ้าน วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน/ราชการ) ใช้หลักการมีส่วนร่วม “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์” และมีการบูรณาการความร่วมมือหน่วยงานในพื้นที่สนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนส่งผลให้การดำเนินงานเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คนในชุมชนเคารพเทิดทูนชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ดำรงตนยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาที่เคารพนับถือ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาคุณภาพชีวิต บนวิถีประเพณี วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม รวมทั้งมีการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม นวัตกรรมทางภูมิปัญญา เสริมสร้างอาชีพ รายได้ แก่คนในชุมชน ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งยั่งยืน นำพาชาติสู่ความมั่งคั่ง มั่งคั่ง

กรณีศึกษาโครงการบวรสันติสุข เกิดจากแนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย ในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดกิจกรรมทางศาสนา การทำวัตรสวดมนต์ เจริญสมาธิภาวนา การเสนาธรรม ตอบปัญหาธรรมะ วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ที่บ้านของศรัทธาญาติโยม ที่มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพในเวลายังหัวค่ำจนถึง 3 ทุ่ม เมื่อมีนโยบายการขับเคลื่อนคุณธรรมค่านิยม 12 ประการ ของ คสช.และรัฐบาลเข้าร่วม ทุกหน่วยงานในตำบลแม่สา บ้าน วัด โรงเรียน ต่างนำมาปฏิบัติทั้งในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และร่วมกันดำเนินงานในลักษณะการบูรณาการร่วมกัน ภายใต้โครงการบวรสันติสุข สร้างความรัก ความสามัคคีสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้นแบบชุมชนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้ชุมชนที่สนใจสามารถนำไปปรับใช้ตามบริบทของตนเองได้ (ยุรธ จินา และมิตา จินา, 2560)

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการพลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย ของศาสนสถานเครือข่าย ชุมชนคุณธรรม เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ กรมการศาสนา ได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานโครงการพลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสังคมคุณธรรมในสังคมไทยภายใต้พระมิต ประกอบด้วย หลักการดำเนินงานขับเคลื่อนพลังบวร กรอบแนวคิด การดำเนินงานพลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย ยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงาน (กรมการศาสนา , กระทรวงวัฒนธรรม, 2565)

2. วัตถุประสงค์การดำเนินงานโครงการ

2.1 เพื่อส่งเสริมให้วัด/ศาสนสถาน เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนและร่วมกับชุมชนเปิดพื้นที่วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์พระราชา “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” บ่มเพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม สืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรมไทยที่งดงาม

2.2 เพื่อส่งเสริมให้มีการนำพลังบวร (บ้าน/ชุมชน วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน/ราชการ) เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไป

2.3 เพื่อส่งเสริมให้พลังบวรเป็นกลไกสำคัญในการร่วมสร้างสังคมคุณธรรมให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

2.4 เพื่อส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไป ที่เข้าร่วมกิจกรรมยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาอันมีนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม (แบบรายงานผลการดำเนินงานโครงการพลังบวรชุมชนคุณธรรมลานธรรม ลานวิถีไทย วัดโพธิ์ขาว จังหวัดอำนาจเจริญ, 2564)

สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมนับเป็นหลักการสำคัญในการสร้างสังคมคุณธรรมที่สามารถนำมาบูรณาการในการดำเนินการโครงการพลังบวร ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย โดยกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ได้ร่วมคณะสงฆ์ องค์การทางศาสนา ภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดผลการดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม ชุมชนคุณธรรมที่มีอยู่ทั่วประเทศ การดำเนินการตามนโยบายภาครัฐ ได้บูรณาการให้ควบคู่วิถีวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของแต่ละท้องถิ่น ภูมิภาค โดยมีวัด/ศาสนสถาน ร่วมกับชุมชนสืบสานวิถีวัฒนธรรมอันดีงามพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์พระราชาตามหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มุ่งสู่การพัฒนาให้เกิดเป็นสังคมคุณธรรม ชุมชนเข้มแข็งยั่งยืน นำพาประเทศชาติสู่ความมั่งคั่ง มั่งคั่ง และยั่งยืน

หลักการดำเนินงานขับเคลื่อนพลังบวร

กรมการศาสนา มีแนวคิดและหลักการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม โดยมีวัด/ศาสนสถาน เป็นศูนย์กลางของชุมชนที่จะร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์บริบทของชุมชน กำหนดปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ ร่วมกันวางแผนงานโครงการหรือกำหนดกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างเจ้าอาวาสวัด/ผู้นำศาสนสถานกับผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ เน้น “การสร้างจิตสำนึก” และกระตุ้นให้เกิดเป็นพลังของคนในชุมชน ให้คนในชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี และมีพลังที่จะสร้างความเข้มแข็ง ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีหลักการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ดังนี้

1. ค้นหาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนหรือความต้องการพัฒนาชุมชน “ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ” โดยอาจดำเนินการในลักษณะการทำประชาคม/ประชุมร่วมคิดวิเคราะห์ “ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ” ตั้งคณะทำงานฯ ชุมชนร่วมกันกำหนดแผนการดำเนินงาน

2. นำหลักการทรงงาน “ระเบิดจากข้างใน” “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมในพื้นที่

3. ใช้กระบวนการ “พลังบวร” (บ้าน วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน/ราชการ) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

4. การพัฒนาชุมชนเน้นพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area Based Approach) โดยมุ่งเน้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคุณภาพชีวิตคนในชุมชนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญความเข้มแข็งของชุมชน

5. นำสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และศาสตร์พระราชา มาเป็นแกนกลางในการพัฒนาคน เสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

6. เชื่อมโยงการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมระดับต่าง ๆ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์)

7. ส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมพลังพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางทรัพยากร สิ่งแวดล้อม สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน

8. บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดชุมชนคุณธรรมในทุกพื้นที่

9. สร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมให้คนในชุมชนยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และร่วมสืบสาน ประเพณี วิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม

10. ใช้กระบวนการคุ้มบ้าน กลุ่มบ้าน หรือกลุ่มสนใจของคนในชุมชนขับเคลื่อนการดำเนินงานและติดตามประเมินผลในพื้นที่

11. ขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมโดยใช้หลักการสร้างชุมชนคุณธรรมต้นแบบเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และถ่ายทอดการดำเนินงาน (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ, 2565)

สรุปได้ว่า แนวคิดและหลักการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม กำหนดให้วัด/ศาสนสถาน เป็นศูนย์กลางของชุมชนที่จะร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์บริบทของชุมชน กำหนดพื้นที่เป้าหมายและสะท้อนปัญหาในการที่ร่วมกันแก้ไข ร่วมกันพัฒนาตามศักยภาพบริบทของชุมชน สังคม ในการร่วมกันวางแผนงาน โครงการหรือกำหนดกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างเจ้าอาวาสวัด/ผู้นำศาสนสถานกับผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ โดยเน้นการสร้างจิตสำนึกร่วมกันโดยมีคณะทำงานฯ ชุมชนร่วมกันกำหนดแผนการดำเนินงาน ใช้กระบวนการพลังบวรเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เกิดการพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็ง สามารถร่วมกันสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานโครงการพลังบวร

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างค่านิยมและจิตสำนึกให้ประชาชนมีคุณธรรมจริยธรรมภายใต้หลักธรรมทางศาสนา

1.1 เป้าประสงค์: เพื่อรณรงค์ส่งเสริมให้คนในชุมชนยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาที่ตนเคารพนับถือทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

1.2 กลยุทธ์: ส่งเสริมการนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนาไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

1.3 แนวทางการดำเนินงาน

1.3.1 ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชน หรือจัดทำแผนแก้ไขปัญหาชุมชน/จัดทำแผนพัฒนาชุมชน

1.3.2 ร่วมกับชุมชนร่วมกันจัดทำธรรมนูญชุมชนคุณธรรม เช่น ส่งเสริมให้คนในชุมชนรักษาศีล ๕ ในวันธรรมสวนะ และวันสำคัญทางศาสนา เช่น ขันหมั่นเพียร ประหยัดซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละอดทน ไม่ทะเลาะวิวาท และลด ละ เลิก อบายมุข หรือส่งเสริมให้คนในชุมชนปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนา หรือข้อปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา

1.3.3 ร่วมกับชุมชนรณรงค์ส่งเสริมให้คนในชุมชนยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่ตนเคารพ นับถือ เช่น ศาสนาพุทธ : ส่งเสริมให้คนในชุมชนการรักษาศีล ๕

1.3.4 ร่วมกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมทางศาสนา/อบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

1.3.5 จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเข้าวัดวันธรรมสวนะ รักษาศีล ๕ สวดมนต์ไหว้พระหรือพัฒนาคุณภาพชีวิต ร่วมประกอบศาสนกิจในศาสนสถาน

1.3.6 นำนักเรียนเข้าวัดในวันธรรมสวนะ ปฏิบัติธรรมในช่วงเช้าพรรษา หรือนำนักเรียนปฏิบัติศาสนกิจในช่วงเดือนรอมฎอน หรือนำนักเรียนสวดภาวนาจิต หรือประกอบพิธีมิสซา (พิธีบูชาขอบพระคุณ)

1.3.7 ร่วมกับชุมชน โรงเรียน หน่วยงานราชการ จัดกิจกรรมทางศาสนาตามประเพณีและความเชื่อ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลหรือเฉลิมพระเกียรติแด่พระบรมวงศานุวงศ์ เช่น การสวดมนต์ข้ามปี ปฏิบัติธรรม เทศน์มหาชาติ ละหมาด สวดดูอาร์ จัดพิธีมิสซาขอพรพระเจ้า

1.3.8 จัดอบรมให้ความรู้เรื่องศาสนพิธี และมารยาทไทยในศาสนพิธีแก่เด็ก เยาวชนในสถานศึกษา

1.3.9 จัดอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน เข้าค่ายพุทธบุตร บวชศีลจาริณี

สรุปได้ว่า ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเสริมพลังใจ ร่วมตัดสินใจด้วยความจริงใจต่อกัน ของทุกคนในชุมชนโดยยึดหลักธรรมทางศาสนา มาเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นโดยทุกคนในชุมชน ได้น้อมนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนาไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เป็นการสร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดีต่อกัน ร่วมกันจัดทำธรรมนูญชุมชนคุณธรรมเพื่อเป็นแผนในการดำเนินการให้เกิดเป็นผลสำเร็จมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมให้ประชาชนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.1 เป้าประสงค์ เพื่อรณรงค์ส่งเสริมให้คนในชุมชนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

2.2 กลยุทธ์ : ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

2.3 แนวทางการดำเนินงาน

2.3.1 มีการจัดประชุม หรือจัดวิทยากรบรรยายให้ความรู้เรื่อง “ความพออยู่ พอกินและพอเพียง” แก่คนในชุมชน จัดศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาหรือวัด/ศาสนสถาน

2.3.2 ส่งเสริมให้พระสงฆ์บรรยายธรรมเรื่อง “ความพอเพียง” ในวันธรรมสวนะ/วันสำคัญทางศาสนา

2.3.3 ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดตั้งชมรมพอเพียง หรือจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่องการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวัน/เดือน และการเก็บออมเพื่อเป็นทุนการศึกษา

2.3.4 แกนนำชุมชนร่วมกับพัฒนาชุมชน เกษตรตำบล โรงเรียน จัดเวทีประชาคมให้ความรู้เรื่อง “การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี” แก่คนในชุมชน เช่น

- การให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ การประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา/น้ำมันเชื้อเพลิง และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น การลดซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย

- ส่งเสริมการใช้เวลาว่างเสริมสร้างรายได้โดยอบรมอาชีพเสริมจากทุนภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น

2.3.5 จัดกิจกรรมส่งเสริมการเก็บออมเงิน เช่น เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ฯ กลุ่มสวัสดิการชุมชน กองทุนหมู่บ้าน กองทุนอื่นๆ และธนาคาร

2.3.6 จัดตลาดนัดผลิตภัณฑ์ชุมชนคุณธรรม ให้คนในชุมชนนำผลิตผลทางการเกษตร ทางวัฒนธรรม/ภูมิปัญญา มาแลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราคาถูก ภายในวัดหรือศาสนสถาน

2.3.7 จัดตลาดนัดพอเพียงในโรงเรียน เก็บผักผลไม้ นำผักที่เด็กปลูกมาจำหน่ายเพื่อเสริมสร้างรายได้

สรุปได้ว่า การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นแนวทางในการสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง ชุมชน บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง สามารถจัดทำเป็นแผนในการบริหารจัดการภายในชุมชน

ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไปภายในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี รวมกลุ่มในการพัฒนาอาชีพจากทุนภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ภายในชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนคุณธรรม เสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนด้วยความมั่นคง

3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการนำทุนทางวัฒนธรรมเสริมสร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน

3.1 เป้าประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนนำอัตลักษณ์ของชุมชน ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ความหลากหลายทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มาสืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม เสริมสร้างความสามัคคี การเกื้อกูล แบ่งปันสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน

3.2 กลยุทธ์การดำเนินงาน

3.2.1 กลยุทธ์ที่ 1 บูรณาการความร่วมมืออนุรักษ์สืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรมอันดีงามของไทยและท้องถิ่น

แนวทางการดำเนินงาน

1. สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรักความเป็นไทย รักชาติ จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยใช้ภาษาไทย/อนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี วิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น เช่น ภาษาถิ่น ประเพณีพื้นบ้าน อาหารพื้นถิ่น และภูมิปัญญาของท้องถิ่น รวมทั้งรณรงค์ประชาสัมพันธ์วิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ให้คนภายนอกรับรู้

2. ส่งเสริมให้มีครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชนที่สนใจ เช่น การตัดตุ๊กตอลาย ตอกลายมัดหมี่ การทอผ้าลายกลองมโหระทึก

3. วัด/ศาสนสถานร่วมกับโรงเรียน ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ร่วมส่งเสริมสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทยอันดีงามของไทยแก่เด็กและเยาวชน เช่น ประเพณีการสรงน้ำพระธาตุ แท้ไม้คำโพธิ์โดยร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลอยผ้าป่าทางเรือ งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชาติพันธุ์ บาตรน้ำผึ้ง หรือจัดกิจกรรมตามประเพณีทางศาสนาตามความเชื่อ

3.2.2 กลยุทธ์ที่ 2 นำอัตลักษณ์ ทุนทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่คนในชุมชน

แนวทางการดำเนินงาน

1. จัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชนภายในศาสนสถานหรือชุมชน
2. ส่งเสริมให้ปราชญ์ชาวบ้าน/ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมส่งเสริมผลิตสินค้าและพัฒนาต่อยอดสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ชาวบ้านในชุมชน เช่น การแปรรูปผ้าขาวม้าเป็นเสื้อหรือของใช้
3. จัดตลาดนัดภูมิปัญญาในสถานศึกษา/ในชุมชน
4. ส่งเสริมให้คนในชุมชนรวมกลุ่มทำโฮมสเตย์วิถีชุมชน รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมตามศักยภาพของชุมชน

สรุปได้ว่า ชุมชนคุณธรรมได้รับการส่งเสริมการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมีความสามารถในการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมตามศักยภาพของชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน นอกจากนั้นหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไป สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้มีศักยภาพสามารถพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมและเกิดเป็นมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของชุมชนได้มั่นคง

4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 การขยายผลและการพัฒนาเครือข่ายชุมชนคุณธรรม

4.1 เป้าประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการขับเคลื่อนการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมแก่เครือข่ายชุมชนคุณธรรม รวมทั้งส่งเสริมบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนร่วมสนับสนุน ส่งเสริมการขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมร่วมสร้างสังคมคุณธรรมที่เข้มแข็งและยั่งยืนทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

4.2 กลยุทธ์การดำเนินงาน

4.2.1 กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนากลไกการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมพลังบวรแก่เครือข่ายชุมชนคุณธรรม

แนวทางการดำเนินงาน

1. พัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมแก่บุคลากรและองค์กรเครือข่าย โดยจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม พร้อมศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ

2. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมผ่านสื่อสาธารณะ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์และสื่อสารสนเทศ

3. ประสานไปยังหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งด้านวิชาการ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์และสถานที่

4.2.2 กลยุทธ์ที่ 2 บูรณาการความร่วมมือขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมร่วมสร้างสังคมคุณธรรม

แนวทางการดำเนินงาน

1. ประชาสัมพันธ์เชิญชวนเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในพื้นที่นอกพื้นที่ร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนคุณธรรมเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมที่ยั่งยืน

2. ขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมในพื้นที่/นอกพื้นที่ โดยคัดเลือกวัดที่มีความพร้อมเป็นเครือข่ายชุมชนคุณธรรมเข้ารับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวรพร้อมการทำงานและนำผลการศึกษาริเริ่มไปขยายผลการดำเนินร่วมกับชุมชนในพื้นที่ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ, 2565)

การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร เป็นการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน สังคม เกิดความเข้มแข็งในครอบครัว ชุมชน เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดจิตสำนึกที่ดีมีจิตอาสา ทำให้ประเทศไทยของเรามีการพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ประชาชนมีความสุข ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ผ่านกลไกประชารัฐในการเพิ่มประสิทธิภาพการสร้างความสุข พัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน อาศัยองค์ความรู้จากชุมชน ท้องถิ่นสภาพการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของประเทศชาติ ให้เกิดการพัฒนาด้อยอดทนทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างรายได้ เกิดการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนได้อย่างมั่นคง โดยมีการพัฒนาเครือข่ายชุมชนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง (โสภณ ปิยธมโม, พระสอนดำ วาสทโท, และ ละเอียต จงกลณี, 2564)

สรุปได้ว่า พัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการขับเคลื่อนการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมแก่เครือข่ายชุมชนคุณธรรม รวมทั้งส่งเสริมบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนร่วมสนับสนุน ส่งเสริมการขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมร่วมสร้างสังคมคุณธรรมที่เข้มแข็งและยั่งยืน ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนในชุมชนในการขับเคลื่อนให้เกิดผลสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ สามารถพัฒนากลไกการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมพลังบวรแก่เครือข่ายชุมชนคุณธรรม โดยบูรณาการความร่วมมือขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมร่วมสร้างสังคมคุณธรรม เมื่อชุมชนคุณธรรมเกิดความเข้มแข็งแล้วสามารถนำผลของการดำเนินการสู่การขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมอื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคม ได้อย่างมั่นคงสามารถพัฒนาศักยภาพความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชนเกิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาประเทศในสถานะที่กำลังเผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา COVID 19 ทำให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์เกื้อกูลกันและสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้อย่างมีความสุข

กระบวนการดำเนินงานพลังบวร: ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรมการศาสนา ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานโครงการพลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย เพื่อส่งเสริมให้เครือข่ายชุมชนคุณธรรมนำศาสตร์พระราชากลไกพลังบวร ร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันหลักทางสังคม เสริมสร้างศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต โดยร่วมกับประชาชนเครือข่ายในพื้นที่จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม จิตสาธารณะ ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งนำทุนทางวัฒนธรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน เพื่อร่วมพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความสงบสุขร่มเย็น (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2465)

1. กิจกรรม

ส่งเสริม สนับสนุนให้วัด/ศาสนสถานของศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาซิกข์ทั่วประเทศ ร่วมกับชุมชน หน่วยงานในพื้นที่ จัดกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมการเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนา เพื่อบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรม นำศาสตร์พระราชา “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาพัฒนาคุณภาพชีวิต สืบสานประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม และพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์เสริมสร้างอาชีพ รายได้ แก่คนในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมวัด/ศาสนสถาน เป็นศูนย์รวมใจร่วมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยมีสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นผู้ประสานงาน ที่ปรึกษา อำนาจความสะดวกให้การสนับสนุนการดำเนินงานและกำกับ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อรายงานผลต่อกรมการศาสนา

2. เป้าหมาย

2.1 วัด/ศาสนสถานของศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและศาสนาซิกข์ที่ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายพลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย จำนวน 3,000 แห่ง

2.2 เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป กลุ่มเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา (รักษาศีล 5 ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่เคารพนับถือ) น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น หลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีการดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทย (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2465)

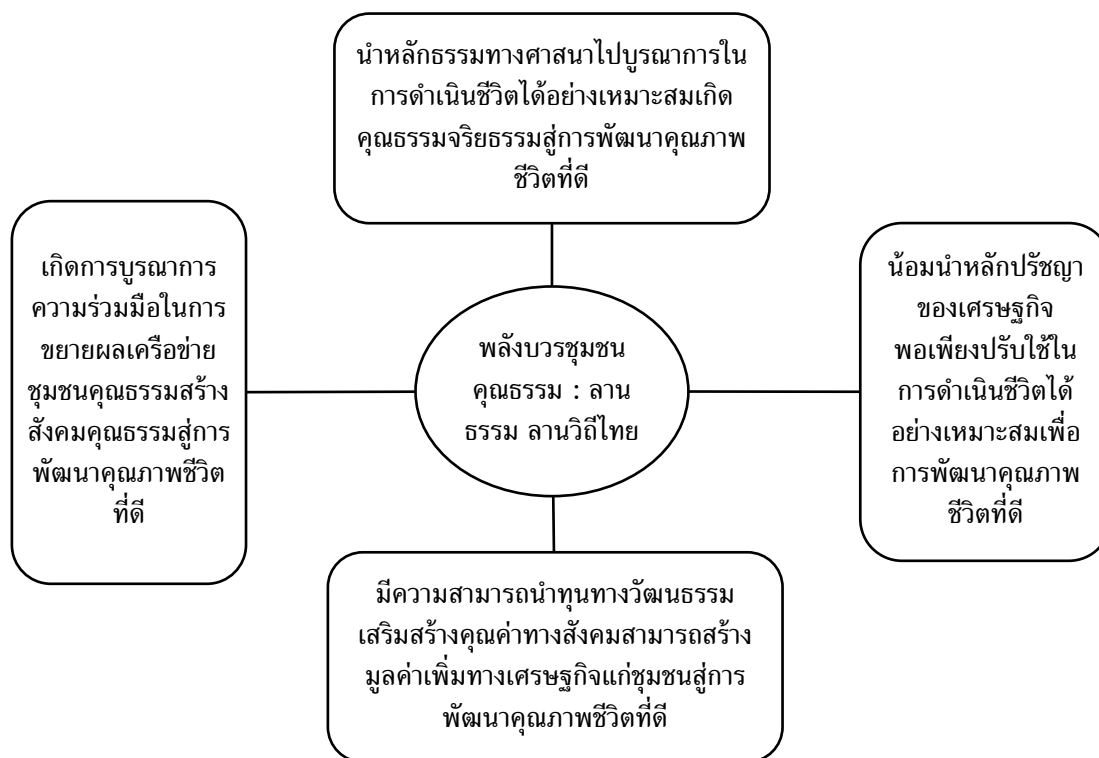
สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนโครงการพลังบวรชุมชนคุณธรรมลานธรรม ลานวิถีไทย จะประสบผลสำเร็จเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ได้นั้น กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากวัด/ศาสนสถานต่าง ๆ ที่มีอยู่ 3,000 กว่าแห่งทั่วประเทศ ร่วมกับชุมชนได้ร่วมกันขับเคลื่อนจัดกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมการเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนา เพื่อบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรม นำศาสตร์พระราชา “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาพัฒนาคุณภาพชีวิต สืบสานประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม วัด/ศาสนสถานเป็นศูนย์รวมใจร่วมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยมีสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นผู้ประสานงาน

พลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย สู่การพัฒนาสังคมคุณธรรม ชุมชนเข้มแข็งยั่งยืน

การดำเนินการโครงการพลังบวรชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย โดยมีคณะสงฆ์ องค์การทางศาสนา ภาคี เครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันขับเคลื่อนนับได้ว่าเป็นโครงการที่กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ได้ร่วมกับวัด/ศาสนสถาน ที่มีอยู่ 3,000 กว่าแห่งทั่วประเทศ ได้ร่วมกันขับเคลื่อนจัดกิจกรรมทางศาสนาโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การพัฒนาให้เกิดเป็นสังคมคุณธรรม ชุมชนเข้มแข็งยั่งยืน ตาม กรอบยุทธศาสตร์ในการดำเนินทั้ง 4 ด้าน คือ

- 1) สร้างค่านิยมและจิตสำนึกให้ประชาชนมีคุณธรรมจริยธรรมภายใต้หลักธรรมทางศาสนา
- 2) ส่งเสริมให้ประชาชนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 3) ส่งเสริมการนำทุนทางวัฒนธรรมเสริมสร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน

4) การขยายผลและการพัฒนาเครือข่ายชุมชนคุณธรรม ผลที่ได้จากการดำเนินการตามโครงการสามารถทำให้เกิดเป็นพลังบวรชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน พัฒนาศักยภาพในการดำเนิน ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (ดังภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 พลังบวรชุมชนคุณธรรม : ลานธรรม ลานวิถีไทย

บทสรุป

การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมนับเป็นหลักการสำคัญในการสร้างสังคมคุณธรรมที่สามารถนำมาบูรณาการในการดำเนินการโครงการพลังบวร ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย โดยมีคณะสงฆ์ องค์การทางศาสนา ภาศิเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันขับเคลื่อน ภายใต้นโยบายและการกำกับของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรมร่วมสืบสานวิถีวัฒนธรรมอันดีงามพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์พระราชาตามหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มุ่งสู่การพัฒนาให้เกิดเป็นสังคมคุณธรรม ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยยึดหลักธรรมทางศาสนามาเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นโดยทุกคนในชุมชน การดำเนินงานโครงการพลังบวรชุมชนคุณธรรมจึงเกิดเป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน วิถีชีวิตของคนในชุมชนได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไปมีโอกาสเข้าวัดปฏิบัติธรรมเกิดการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี สามารถพัฒนาวัด/ศาสนสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาเป็นแนวทางในการสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง ชุมชน บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองได้ สามารถจัดทำเป็นแผนในการบริหารจัดการภายในชุมชน พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่มีอยู่ให้มีศักยภาพสามารถพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดรายได้แก่ชุมชน โดยบูรณาการความร่วมมือขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมร่วมสร้างสังคมคุณธรรมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2565). แนวทางการดำเนินงานโครงการพลังบวร : ชุมชน คุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.
- ยุทธ จีนา และมิตา จีนา. (2560). บวรสันติสุข : รูปแบบการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ในการส่งเสริมคุณธรรม ค่านิยม 12 ประการ จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6(ฉบับพิเศษ), 47-60.
- วัดโพธิ์ขาว. (2564). แบบรายงานผลการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมวัดโพธิ์ขาว จังหวัดอำนาจเจริญ ภายใต้โครงการพลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. อำนาจเจริญ: วัดโพธิ์ขาว.

- _____. (2564). แผนปฏิบัติการโครงการพลังบวร: ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย วัดโพธิ์ขาว จังหวัดอำนาจเจริญ 2564. อำนาจเจริญ: วัดโพธิ์ขาว.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ. (2565). คู่มือแนวทางการดำเนินงานโครงการพลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. อำนาจเจริญ: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ.
- โสภณ ปิยธมฺโม สอนดำ วาทสฺสโท และ ละเอียด จงกลณี. (2564). พลังบวร : พลังหลักของชุมชนคุณธรรม. วารสารวิชาการปัญญาปณิธาน, 6(1), 69-80.
- เอกราช โฆสิตพิมานเวช และ พา อักษรเสือ. (2561). รูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 6(22), 197-208.

